

Hvad foregik der mon på bjerget, da Moses fik lovens tavler overrakt og indskærpet?

Skal vi tro Anden Mosebog 25,31-40, indskærpede Gud ikke kun alle lovens bud. Gud viste også Moses en syvarmet stage og gav ham besked på at lave sådan en. Det skete, og den syvarmede stage stod oprindeligt i israelitternes Åbenbaringstelt (tabernaklet). Den var fremstillet i et stykke af én talent (ca 50-60 kg) guld. Det var ikke en lysestage, men en stage med olielamper, som tændtes fra venstre mod højre. I den venstre lampe hældtes samme mængde olie som i de andre, men legender fortæller, at den blev ved med at brænde, når de andre var gået ud. Ifølge den jødiske traditionssamling Talmud betød det, at Guds nåde hvilede over Israel. Den syvarmede stage var forbeholdt templet. I hjemmene brugte og bruger jøder den dag i dag en otte- eller niarmet stage ved Hanukkafesten, som er en lysfest til minde om Tempelindvielsen.

Da Salomons tempel (det første tempel) blev bygget i Jerusalem, kom der ifølge Første Kongebog 7,49 til at stå ikke mindre end ti stager. I det tredje tempel (Herodes' tempel bygget efter 20 f.Kr., færdigt ca. 64 e.kr.) stod der en stage, som blev taget med af romerne, da de havde ødelagt templet i 70 e.kr. Det vides ikke, hvor denne stage er blevet af. Af Titusbuen på Forum Romamum i Rom fremgår det, at den er ført med som krigsbytte og i triumf. Ortodokse jøder går derfor efter sigende aldrig igennem Titusbuen. Fra 70.e.Kr. mistede den syvarmede stage sin betydning som jødisk symbol, indtil staten Israel blev oprettet i 1948, hvor den blev statsymbol.

Ud over den allerede nævnte symbolik, tillægges stagen at symbolisere et træ med mandelblomster. Måske er det "livets træ" fra Edens have. De syv stager symboliserer de syv planeter med solen i centrum. Planeterne opfattedes som Guds øjne.

Efter at den syvarmede stage mistede sin symbolværdi indenfor jødedommen, fik den med tiden tillagt en kristen symbolik. Clemens af Alexandria (ca. 150-215) nævner de syv lamper som et symbol på de syv ærkeengle. Andre betydninger synes at være, at stagen er symbol på Kristi kors, og lamperne er kirkens syv sakramenter, Helligåndens syv gaver eller syv stjerner, som Kristus holder i sin hånd. Med den tiltagende Maria-beundring og –dyrkelse i senmiddelalderen blev stagen også et symbol på hendes syv barmhjertighedsgerninger og de syv dyder.

Den syvarmede lysestages historie i Danmark har to spor. For det første fandtes der en gruppe store stager, hvoraf der endnu findes biskop Niels Clausens stage i Århus Domkirke fra 1515, der er støbt af Dirick Kron, Lübeck, og stager i Ribe, Lund og Viborg domkirker.

Det andet spor er de mindre syvarmede lysestager, der i 1900-tallet i stort omfang blev sat på alterbordene rundt om i Danmarks kirker. Herfra er de ved at forsvinde igen og får enten en anden placering i kirkerne eller gemmes væk. Baggrunden for denne stages indførelse er en syvarmet lysestage, tegnet af Chr. Carl Peters, og udført af guldsmed Carl Emanuel Green. Stagen blev skænket til Grundtvig ved hans 50-års ordinationsjubilæum i 1861. Grundtvigs enke forærede den videre til Marmorkirken i 1890.

Med inspiration fra denne stage blev der støbt lignende stager, som blev placeret i mange kirker landet over. Som sagt er de ved at forsvinde igen, og de bærer heller ikke en afgørende og central kristen symbolik. Til gengæld er de ofte meget smukke og eksempler på fornemt håndværk.

Kilder: Gads Danske Bibelleksikon og Frithiof Dahlby: Symboler i kirkens billedsprog som litteratur. *Poul-Henning Bartholin er domprovst i Aarhus og cand.theol.*